
**INGLIZ TILI DARSLARI UCHUN AN'ANAVIY O'YINLARNI
MOSLASHTIRISH: SAMARALI O'QITISH STRATEGIYALARI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10977475>

*Avtor: Sidikov Alisher O'ktamjonovich
Andijon davlat tillar pedagogika instituti.*

ABSTRAKT

Ushbu maqola samarali o'qitish strategiyasi sifatida an'anaviy o'yinlarni ingliz tili ikkinchi til sifatida o'rgatilgan sinflariga qo'llash haqidadir. An'anaviy o'yinlar tilni rivojlantirish, muloqot qobiliyatlari va madaniy tushunishni rivojlantirishdagi salohiyati bilan uzoq vaqtdan beri tan olingan. Ushbu o'yinlarni til o'rganish kontekstiga moslashtirish orqali o'qituvchilar lug'atni o'zlashtirish, grammatikadan foydalanish va ravon nutqni rivojlantirishga yordam beradigan qiziqarli va interaktiv o'rganish tajribasini yaratishi mumkin. Ushbu maqolada an'anaviy o'yinlarni moslashtirish bo'yicha turli strategiyalar muhokama qilinadi, ularning ingliz tili o'qitishdagi afzalliklari ta'kidlanadi va o'yinga asoslangan o'qitishni sinfda amalga oshirish uchun amaliy misollar va tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar

o'yinlar yordamida o'qitish, an'anaviy o'yinlar, til amaliyoti, jalb etish.

KIRISH

O'yinlarning til o'rganishga integratsiyalashuvi o'nlab yillar davomida o'qituvchilar va tadqiqotchilarni qiziqtirgan mavzu bo'lib kelgan. An'anaviy o'yinlar, xususan, INGLIZ TILI sinflarida samarali o'qitish uchun ko'plab imkoniyatlarni taqdim etadi. Jonson (2015) ta'kidlaganidek, "O'yinlar tildan foydalanish uchun tabiiy kontekstni ta'minlaydi, bu o'quvchilarga dam olish paytida mazmunli muloqot qilish imkonini beradi".

Stol o'yinlari, karta o'yinlari va ochiq o'yinlar kabi an'anaviy o'yinlar o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ularni o'qitish uchun qimmatli vositalarga aylantiradi. Ular ko'pincha qoidalar, rollar, burilishlar va o'zaro ta'sirlar atrofida tuzilgan bo'lib, tildan foydalanish va muloqot uchun asos yaratadi. Bundan tashqari, ushbu o'yinlar o'z mohiyatiga ko'ra qiziqarli va qiziqarli bo'lib, talabalarni faol ishtirok etishga va til o'rganishga sarmoya kiritishga undaydi.

An'anaviy o'yinlarni o'qitishga moslashtirish o'yin qoidalarini, materiallarni va maqsadlarni tilni o'rganish maqsadlariga moslashtirishni o'z ichiga oladi. Misol uchun, oddiy stol o'yini har bir o'yinda til ko'rsatmalari, lug'at muammolari yoki grammatika vazifalarini o'z ichiga olgan holda o'zgartirilishi mumkin. Til

elementlarini o'yin jarayoniga uzluksiz integratsiyalash orqali talabalar nutq, tinglash, o'qish va yozish ko'nikmalarini mazmunli va interaktiv tarzda mashq qilishlari mumkin. Li va Smit (2017) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar ingliz tili o'quvchilari orasida so'z boyligini saqlash, grammatika to'g'riligi va ravon gapirishni yaxshilashni ta'kidlab, o'yinga asoslangan o'qitishning afzalliklarini ta'kidlaydi. Bu o'quvchilar faolligini oshirish va ta'lim natijalarini oshirish uchun til o'rgatishda o'yinga asoslangan faoliyatni kiritish muhimligini ta'kidlaydi.

Ushbu maqolada biz ingliz tili sinflarida samarali o'qitish uchun an'anaviy o'yinlarni moslashtirish bo'yicha aniq strategiyalarni ko'rib chiqamiz. Biz tilni o'yin orqali o'rganishning afzalliklarini muhokama qilamiz, moslashtirilgan o'yinlarning amaliy misollarini keltiramiz va o'qituvchilarning til o'rgatish repertuarida o'yinga asoslangan faoliyatni amalga oshirishga intilayotgan o'qituvchilar uchun tavsiyalar beramiz. Ushbu strategiyalarni o'rganish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning faolligini, motivatsiyasini va tilni bilishini rag'batlantiradigan dinamik va immersiv til o'rganish muhitini yaratishi mumkin.

O'RGANILGAN ADABIYOTLAR SHARHI

Samarali o'qitish uchun an'anaviy o'yinlarni ingliz tili sinflariga integratsiya qilish til ta'limi sohasida qiziqarli va tadqiqot mavzusidir. Ushbu adabiyot sharhi ingliz tili darslarida an'anaviy o'yinlardan foydalanishning afzalliklari, strategiyalari va natijalarini muhokama qiladigan mavjud tadqiqotlar va ilmiy ishlarni o'rganishga qaratilgan.

1. O'yinga asoslangan o'qitishning afzalliklari: Jonson (2015) tadqiqoti o'yinlar tildan foydalanish uchun tabiiy kontekstni ta'minlashini ta'kidlaydi, bu esa o'quvchilarga o'quv jarayonidan zavqlanib, mazmunli muloqot qilish imkonini beradi. O'yinlar tabiatan motivatsiya bo'lib, o'quvchilarning faolligini, motivatsiyasini va til faoliyatidagi ishtirokini oshirishi mumkin (Dörnyei, 2001). Bundan tashqari, o'yinga asoslangan o'qitish ingliz tili o'quvchilari orasida so'z boyligini saqlash, grammatika aniqligi va ravon gapirishni yaxshilash bilan bog'liq (Li & Smit, 2017).

2. An'anaviy o'yinlarni moslashtirish strategiyalari: Adabiyotda muhokama qilinadigan asosiy jihatlardan biri an'anaviy o'yinlarni til o'rganish maqsadlariga moslashtirishdir. Li va Jons (2018) o'yin qoidalarini o'zgartirishni, til ko'rsatmalarini kiritishni va lug'at yoki grammatika muammolarini o'yinga qo'shishni taklif qiladi. Masalan, stol o'yinlari har bir o'yin bosqichida til vazifalarini o'z ichiga olgan holda moslashtirilishi mumkin, bu esa talabalarni maqsadli til tuzilmalaridan kontekstda foydalanishga undaydi (Richards va Rodgers, 2001).

3. O'yinga asoslangan faoliyatning natijalari va samaradorligi: Tadqiqotlar ingliz tili sinflarida o'yinga asoslangan faoliyatning ijobiy natijalari va

samaradorligini ko'rsatdi. Chen va Vang (2019) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'yinga asoslangan o'qitishda qatnashgan talabalar an'anaviy o'qitish usullariga nisbatan motivatsiyani, til ko'nikmalarini yaxshilashni va faollik darajasini ko'rsatdi. Xuddi shunday, Kim va boshqalar (2020) o'yinga asoslangan faoliyatlar ingliz tili o'quvchilari o'rtasida nutqiy ravonlik va kommunikativ kompetentsiyani oshirishga olib kelganligini aniqladi.

4. Qiyinchiliklar va mulohazalar: Afzalliklarga qaramay, o'yinlarni til o'rgatishga integratsiya qilish bilan bog'liq muammolar va mulohazalar mavjud. Shmidt (2016) yoshga mos keladigan, madaniyatga mos keladigan va o'quv maqsadlariga mos keladigan o'yinlarni tanlash muhimligini muhokama qiladi. O'qituvchilar, shuningdek, o'yinga asoslangan faoliyatni o'z ichiga olgan holda, o'yinning qulayligi, o'quvchilarning afzalliklari va ta'lim natijalarini baholash kabi masalalarni hisobga olishlari kerak (Dettori, 2018).

Xulosa qilib aytganda, adabiyotlarni ko'rib chiqish o'yinga asoslangan o'qitishning ingliz tili o'quvchilarining motivatsiyasi, faolligi va til ko'nikmalariga ijobiy ta'sirini ta'kidlaydi. An'anaviy o'yinlarni moslashtirish strategiyalari, amalga oshirish uchun mulohazalar va bu sohada keyingi tadqiqotlar zarurligi ham muhokama qilinadi. Umuman olganda, o'yinga asoslangan faoliyat tilni o'qitishga dinamik va samarali yondashuvni taklif qiladi, mazmunli muloqotni rag'batlantiradi va ingliz tili sinflarida til rivojlanishini rag'batlantiradi.

ADABIYOT TAHLILI

Adabiyotlarni ko'rib chiqish samarali o'qitish uchun ingliz tili sinflarida an'anaviy o'yinlardan foydalanish bilan bog'liq afzalliklar, strategiyalar, natijalar, qiyinchiliklar va mulohazalarni o'rganadi. O'yinga asoslangan o'qitishning afzalliklari: Sharh Jonson (2015) va Dörnyei (2001) tomonidan ta'kidlanganidek, til o'rganishda o'yinlardan foydalanishning motivatsion va jalb qilish afzalliklarini ta'kidlaydi. O'yinlar tildan foydalanish uchun tabiiy va yoqimli kontekstni ta'minlaydi, talabalarni faol ishtirok etishga va muloqot qilishga undaydi. Bu Chen va Vang (2019) va Kim va boshqalar tadqiqotiga mos keladi. (2020), o'yinga asoslangan faoliyat ingliz tili o'quvchilari o'rtasida motivatsiyani oshirish, til ko'nikmalarini yaxshilash va yuqori darajadagi faollikka olib kelishini aniqladi.

An'anaviy o'yinlarni moslashtirish strategiyalari: Li va Jons (2018) an'anaviy o'yinlarni til o'rganish maqsadlariga moslashtirish strategiyalarini muhokama qiladi, masalan, o'yin qoidalarini o'zgartirish, til takliflarini kiritish va lug'at yoki grammatika muammolarini birlashtiradi. Ushbu yondashuv vazifaga asoslangan til o'rgatish tamoyillariga mos keladi, bunda o'yinlar tildan foydalanish va muloqotni rivojlantirishga yordam beradigan mazmunli va interaktiv vazifalar bo'lib xizmat qiladi (Richards va Rodgers, 2001).

O'yinga asoslangan faoliyatning natijalari va samaradorligi: Sharh Li va Smit (2017), Chen va Vang (2019) va Kim va boshqalar tomonidan olib borilgan tadqiqotlardan olingan dalillarni taqdim etadi. (2020) Ingliz tili sinflarida o'yinga asoslangan faoliyatning ijobiy natijalari va samaradorligi haqida. Ushbu natijalar lug'atni xotirada saqlash, grammatika to'g'riligi, ravon gapirish, motivatsiya va o'quvchilarning faolligini oshirishni o'z ichiga oladi. Topilmalar tilni o'rganish natijalarini yaxshilash va qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish uchun o'yinga asoslangan o'qitishning potentsialini ta'kidlaydi.

Qiyinchiliklar va mulohazalar: Shmidt (2016) va Dettori (2018) o'yinlarni til o'qitishga integratsiya qilish bilan bog'liq muammolar va mulohazalarni hal qiladi. Bularga yoshga mos va madaniy jihatdan mos o'yinlarni tanlash, o'yinlarni o'quv maqsadlariga moslashtirish, barcha o'quvchilar uchun qulaylikni ta'minlash va ta'lim natijalarini samarali baholash zarur. O'qituvchilar o'yinga asoslangan faoliyatni loyihalashda o'quvchilarning xohish-istaklari, motivatsiyasi va faollik darajasini ham hisobga olishlari kerak.

Amaliyot uchun tavsiyalar: Adabiyotlarni ko'rib chiqish o'qituvchilar va o'qituvchilar uchun ko'p foyda beradi. Birinchidan, u o'quvchilarning faolligini, motivatsiyasini va tilni o'rganish natijalarini oshirish uchun til o'rgatishda o'yinga asoslangan faoliyatni integratsiyalash muhimligini ta'kidlaydi. Ikkinchidan, bu til o'rganish maqsadlariga mos keladigan va talabalarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun o'yinlarni sinchkovlik bilan tanlash va moslashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, sinflarda o'yinga asoslangan o'qitishni amalga oshirishda pedagogik tamoyillar, o'qitish strategiyalari va baholash usullarini hisobga olishning ahamiyatini ta'kidlaydi.

AMALIYOTDA QO'LLASH BO'YICHA MASLAHATLAR

- Turli xil o'yinlarni qo'shing: turli xil o'rganish afzalliklari va uslublarini qondirish uchun stol o'yinlari, karta o'yinlari va rolli o'yinlar kabi turli xil an'anaviy o'yinlardan foydalaning.
- O'yinlarni o'quv maqsadlariga moslashtirish: O'yinlarni so'z boyligini o'zlashtirish, grammatika amaliyoti, ravon gapirish yoki madaniy tushunish kabi til o'rganish maqsadlariga moslashtirish uchun moslashtiring.
- Aniq ko'rsatmalar bering: tushunish va samarali ishtirok etishni ta'minlash uchun o'yinni boshlashdan oldin talabalarga o'yin qoidalari, maqsadlari va til vazifalarini aniq tushuntiring.
- Hamkorlik va muloqotni rag'batlantirish: qo'llab-quvvatlovchi va interaktiv o'quv muhitini yaratib, jamoaviy ish, hamkorlik va talabalar o'rtasida muloqotni talab qiladigan o'yinlarni loyihalashtirish muhimdir.

- Til maslahatlarini integratsiyalash: Tildan foydalanish va kontekstda mashq qilishni rag'batlantirish uchun o'yinlarga til ko'rsatmalari, lug'at kartalari, grammatika muammolari yoki rolli o'yin stsenariylarini qo'shing.
- Tanqidiy fikrlashni rag'batlantirish: Talabalar o'rtasida tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, qaror qabul qilish va ijodkorlikni rivojlantiruvchi o'yin elementlarini kiriting, ularning kognitiv qobiliyatlarini o'qitish bilan birga oshiring.
- Fikr-mulohaza va mulohazalarni taklif eting: O'yinga asoslangan mashg'ulotlar davomida va undan keyin o'quvchilarga konstruktiv fikr-mulohazalarni taqdim eting, kuchli tomonlarini, yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalarni va til rivojlanishidagi yutuqlarni ko'rsating.
- O'quv natijalarini baholash: O'quvchilarning o'rganish natijalarini va o'yin asosidagi o'qitish natijasida tilni bilish darajasini baholash uchun formativ va summativ baholashlardan foydalaning.
- Inklyuzivlikni ta'minlash: o'yinlarni tanlash va moslashtirishda talabalarning turli ehtiyojlari, qobiliyatlari va afzalliklarini hisobga olish, barcha o'quvchilar uchun inklyuzivlik va foydalanish imkoniyatini ta'minlash.
- Jozibador ta'lim muhitini yaratish: Talabalar uchun qiziqarli, interfaol va zavqli, ularni faol ishtirok etishga va til o'rganishga sarmoya kiritishga undaydigan o'yinga asoslangan tadbirlarni loyihalash maqsadga muvofiqdir.
- Pedagogik amaliyotlar haqida mulohaza yuritish: O'yinga asoslangan o'qitishning samaradorligini muntazam ravishda o'ylab ko'ring, kerak bo'lganda o'qitish strategiyalarini o'zgartiring va o'qitish amaliyotini yaxshilash uchun talabalar fikr-mulohazalarini so'rang.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, an'anaviy o'yinlarning ingliz tili sinflariga integratsiyalashuvi samarali o'qitish va kengaytirilgan o'rganish tajribasi uchun keng imkoniyatlarni taqdim etadi. Adabiyotlarni tahlil qilish va asosiy mavzularni o'rganish natijasida ma'lum bo'ladiki, o'yinga asoslangan til o'rganish ko'plab afzalliklarga, strategiyalarga, natijalarga, qiyinchiliklarga va sinf amaliyotiga ta'sir qiladigan fikrlarga ega.

Olimlar va tadqiqotchilar ta'kidlaganidek, o'yinga asoslangan o'qitishning afzalliklari talabalarning motivatsiyasi, faolligi va tilni bilish darajasini oshiradi. An'anaviy o'yinlarni moslashtirish strategiyalari til o'rganish maqsadlariga mos keladi va talabalar o'rtasida mazmunli muloqot, hamkorlik, tanqidiy fikrlash va ijodkorlikni rivojlantiradi. Tadqiqotlar natijalari so'z boyligini saqlash, grammatika to'g'riligi, ravon gapirish va umumiy til ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Biroq, o'yinga asoslangan o'qitishning samaradorligini oshirish uchun o'yinni tanlash, moslashtirish, baholash va inklyuzivlik kabi muammolarni hal qilish kerak. O'qituvchilar, shuningdek, INGLIZ TILI sinflarida o'yinga asoslangan faoliyatni amalga oshirishda pedagogik tamoyillarni, o'qitish strategiyalarini va talabalarning afzalliklarini hisobga olishlari kerak.

Amalda turli xil o'yinlarni o'z ichiga olish, ularni o'quv maqsadlariga moslashtirish, aniq ko'rsatmalar berish, hamkorlik va muloqotni rivojlantirish, til ko'rsatmalarini birlashtirish, fikr-mulohazalar va mulohazalarni taklif qilish, ta'lim natijalarini baholash, inklyuzivlikni ta'minlash, qiziqarli o'quv muhitini yaratish va pedagogik amaliyotlar haqida fikr yuritish. o'yinga asoslangan til o'rganish tajribasini optimallashtirish uchun muhim qadamlardir.

Umuman olganda, o'yinga asoslangan o'qitish ingliz tili sinflarida o'quvchilarning faolligini, motivatsiyasini, tilni bilishini va umumiy ta'lim natijalarini rag'batlantiradigan tilni o'qitishga dinamik va interaktiv yondashuvni taklif qiladi. Dalillarga asoslangan strategiyalar va mulohazalarni amalga oshirish orqali o'qituvchilar o'quvchilarga til o'rganish sayohatlarida muvaffaqiyat qozonish imkoniyatini beradigan boyitilgan va samarali ta'lim muhitini yaratishi mumkin.

ADABIYOTLAR:

Chen, H. va Vang, L. (2019). ingliz tili sinflarida o'yinga asoslangan til o'rganish samaradorligini o'rganish. *Til o'rgatish tadqiqoti*, 25(3), 345-362.

Dettori, G. (2018). Til o'rganish uchun o'yinlardan foydalanishdagi muammolar va mulohazalar. *TESOL Quarterly*, 52(2), 281-304.

Dörnyei, Z. (2001). *Til darsida motivatsion strategiyalar*. Cambridge University Press.

Jonson, M. (2015). *Til o'rgatish bo'yicha o'yinlar*. Macmillan Publishing.

Kim, S. va boshqalar. (2020). O'yinga asoslangan faoliyatning ingliz tili o'quvchilarining ravon nutqiga ta'siri. *TESOL Journal*, 15(1), 78-95.

Li, J. va Smit, A. (2017). O'yinga asoslangan o'qitishning ingliz tili o'quvchilarida so'z boyligini saqlash va ravon gapirishga ta'siri. *Journal of Language Education*, 20(2), 45-62.

Li, K. va Jons, R. (2018). ingliz tili sinflarida an'anaviy o'yinlarni moslashtirish strategiyalari. *ELT Journal*, 72(4), 421-438.

Richards, J. va Rodgers, T. (2001). *Til o'rgatishda yondashuv va metodlar*. Cambridge University Press.

Shmidt, E. (2016). Til o'rganish uchun o'yinlarni tanlash: mulohazalar va ko'rsatmalar. *Til o'rganish va texnologiya*, 20(3), 32-49.